

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เลตเตอร์ออฟเครดิตเป็นเอกสารที่ธนาคารออกให้แก่ผู้ขาย โดยธนาคารยอมผูกพันที่จะจ่ายเงินให้แก่ผู้ขายเมื่อผู้ขายได้ยื่นเอกสารที่ถูกต้องครบถ้วนตามข้อกำหนด และเงื่อนไขที่ระบุไว้ในเลตเตอร์ออฟเครดิต กระบวนการใช้เลตเตอร์ออฟเครดิต สืบเนื่องมาจากข้อสัญญาซื้อขายระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายที่กำหนดให้ใช้เลตเตอร์ออฟเครดิต เป็นเครื่องมือในการชำระราคาให้แก่ผู้ขาย ผู้ซื้อจะต้องดำเนินการขอให้ธนาคารเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต ซึ่งระบุชื่อผู้ขายเป็นผู้รับประโยชน์ พร้อมทั้งกำหนดรายละเอียดของเอกสารต่าง ๆ ที่ผู้ซื้อต้องการให้ผู้ขายยื่นต่อธนาคาร เมื่อธนาคารแจ้งการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่ผู้ขายแล้ว ผู้ขายก็จะดำเนินการส่งสินค้าลงเรือแล้วนำเอกสารทางการขนส่งพร้อมทั้งเอกสารอื่น ๆ ที่เครดิตระบุไว้เพื่อยื่นต่อธนาคาร เมื่อธนาคารได้ตรวจสอบเอกสารดังกล่าวแล้ว เห็นว่าถูกต้องครบถ้วนตามข้อกำหนดและเงื่อนไขที่ระบุไว้ในเครดิต ธนาคารก็จะจ่ายเงินให้แก่ผู้ขาย จากนั้นธนาคารก็จะนำเอกสารดังกล่าวส่งต่อไปให้ผู้ซื้อและผู้ซื้อก็จะใช้เงินคืน (reimburse) ให้แก่ธนาคาร

การชำระราคาสินค้าด้วยการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต เป็นวิธีการชำระราคาสินค้าที่แพร่หลายมากที่สุด ในบรรดาวิธีการชำระราคาสินค้าวิธีอื่น ๆ ทั้งนี้ เพราะการใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตมีพื้นฐานอยู่ที่การให้ธนาคารเป็นคนกลางในการตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ ที่ผู้ขายยื่นมาแทนผู้ซื้อและในการชำระราคาสินค้าให้แก่ผู้ขาย ผู้ซื้อจึงมีความมั่นใจว่าผู้ขายได้ส่งสินค้าลงเรือมาให้แก่ผู้ซื้อแล้ว ผู้ขายจึงจะมีสิทธิที่จะได้รับเงินจากธนาคาร ส่วนผู้ขายก็มีความมั่นใจเช่นกันว่า เมื่อได้ส่งสินค้าลงเรือให้แก่ผู้ซื้อแล้วผู้ขายก็จะได้รับเงินจากธนาคารโดยธนาคารไม่อาจอ้างข้อโต้แย้งใด ๆ ในการปฏิเสธการจ่ายเงินนั้นได้

สภาหอการค้านานาชาติ ได้รวบรวมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตแล้วนำมาบัญญัติไว้ใน U.C.P. เพื่อให้ธนาคารต่าง ๆ ทั่วโลกนำไปใช้ ด้วยเหตุนี้ คำขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต และเลตเตอร์ออฟเครดิตจึงมักจะระบุว่าย่อยอยู่ภายใต้ข้อบังคับของ U.C.P. ที่สภาหอการค้านานาชาติได้บัญญัติไว้ U.C.P. มิได้มีสถานะภาพอย่างกฎหมายที่จะใช้บังคับเลตเตอร์ออฟเครดิตโดยอัตโนมัติ แต่มีผลบังคับได้ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของข้อสัญญาระหว่างคู่กรณีที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ในเรื่องใดที่ U.C.P. มิได้กล่าวถึงไว้จึงต้องถือว่าคู่กรณีมิได้ทำความตกลงกันไว้เป็นพิเศษในเรื่องนั้น กฎหมายภายในของแต่ละประเทศจึงต้องนำมาใช้เพื่ออุดช่องว่างแห่งกฎหมายที่ U.C.P. มิได้กำหนดไว้

ผู้ขายซึ่งได้รับเลตเตอร์ออฟเครดิตมาซึ่งไม่อาจขอรับเงินจากธนาคารได้ทันที แต่จะต้องดำเนินการส่งสินค้าลงเรือแล้วนำเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาขึ้นให้แก่ธนาคารเสียก่อน ด้วยเหตุนี้ ผู้ขายจึงอาจใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตในการสนับสนุนทางการเงินแก่กิจการค้าขายของเขาได้ 4 วิธี คือ (1) การโอนเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่บุคคลที่สาม (2) การโอนสิทธิที่จะได้รับเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิต (3) การขอเปิดเครดิตหนุนเครดิต (back-to-back credit) (4) การโอนตัวแลกเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิต 2 วิธีแรกเท่านั้น ที่เป็นการโอนประโยชน์ที่มีอยู่ในเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่บุคคลภายนอก และบทบัญญัติของ U.C.P. ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 54 และมาตรา 55 ส่วน 2 วิธีหลังนั้นไม่ใช่ว่าการโอนประโยชน์ที่มีอยู่ในเลตเตอร์ออฟเครดิตที่แท้จริง เพราะการเปิดเครดิตหนุนเครดิต เป็นการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตฉบับใหม่ต่างหากอีกฉบับหนึ่ง ผลทางกฎหมายจึงต้องนำบทบัญญัติในเรื่องเลตเตอร์ออฟเครดิตโดยทั่วไปมาใช้บังคับกับเครดิตใหม่นั้น ส่วนการโอนตัวแลกเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตนั้นอาจบังคับได้ตามหลักกฎหมายในเรื่องการโอนตัวเงินที่มีอยู่ในกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ

จากการศึกษาการโอนเลตเตอร์ออฟเครดิตตามที่บัญญัติไว้ใน U.C.P. มาตรา 54 และการโอนสิทธิที่จะได้รับเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิต ตามที่บัญญัติไว้ใน U.C.P. มาตรา 53 มีข้อสรุปและปัญหาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดังนี้

1. กระบวนการโอนเลตเตอร์ออฟเครดิต ตามที่มาตรา 54 บัญญัติไว้มีดังนี้

1.1 ลักษณะของเลตเตอร์ออฟเครดิตที่โอนได้ มาตรา 54(b) กำหนดให้เลตเตอร์ออฟเครดิตที่โอนได้นั้นต้องมีคำว่า "transferable" เพียงคำเดียวเท่านั้นที่ธนาคารผู้เปิดเครดิตได้ระบุไว้จากมาตรา 54 (b) นี้ย่อมแสดงว่า U.C.P ยึดถือหลัก non-transferability principle ที่ว่าเลตเตอร์ออฟเครดิตโดยทั่วไปไม่อาจโอนได้ เว้นแต่จะมีข้อความระบุไว้ว่าโอนได้ การกำหนดให้เลตเตอร์ออฟเครดิตที่โอนได้ต้องมีคำว่า "transferable" นี้ เป็นเหตุผลที่ถูกต้อง เพราะการที่ผู้ซื้อได้เลือกซื้อการชำระราคาสินค้าด้วยการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต และธนาคารได้ยินยอมเปิดเครดิตเช่นนั้น ย่อมแสดงว่าผู้ซื้อและธนาคารผู้เปิดเครดิตมีความไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริตของผู้ขายว่าจะไม่ฉ้อฉลปลอมแปลงเอกสารต่าง ๆ ที่เครดิตต้องการแล้วนำมายื่นต่อธนาคารเพื่อขอรับเงิน ผู้ซื้อและธนาคารผู้เปิดเครดิตย่อมไม่ประสงค์จะให้บุคคลภายนอก ซึ่งผู้ซื้อและธนาคารผู้เปิดเครดิตไม่เคยให้ความไว้วางใจเช่นนั้นมาก่อนเข้ามาใช้ประโยชน์จากการใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตซึ่งมีพื้นฐานของการจ่ายเงินอยู่ที่การยื่นเอกสารต่าง ๆ ที่ถูกต้องตามที่ระบุไว้ในเครดิตเท่านั้น แต่ถ้าหากเลตเตอร์ออฟเครดิตมีคำว่า "transferable" แล้ว ย่อมถือได้ว่าผู้ซื้อและธนาคารไม่ได้จำกัดบุคคล ที่จะใช้ประโยชน์จากเครดิตไว้เฉพาะแต่ผู้ขาย แต่เป็นความ

ยินยอมของผู้ซื้อและธนาคารต่อการขอโอนเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่บุคคลภายนอก อนึ่ง มาตรา 54 (b) ยังกำหนดห้ามมิให้ใช้คำอื่นใดที่แม้จะให้ความหมายที่เหมือนกับคำว่า "transferable" เช่น คำว่า "assignable", "divisible", "fractionable" และ "transmissible" เพื่อแทนที่หรือประกอบกับคำว่า "transferable" การกำหนดข้อห้ามเช่นนี้ย่อมมีเหตุผลอยู่ในตัว เพราะจะเป็นการป้องกันมิให้เกิดความสับสนระหว่างการโอนเลตเตอร์ออฟเครดิตและการโอน สิทธิที่จะได้รับเงินตามเครดิต

1.2 เงื่อนไขของการโอน เมื่อเลตเตอร์ออฟเครดิตนั้นเป็นเครดิตที่โอนได้แล้ว มาตรา 54 (a) ได้บัญญัติให้สิทธิแก่ผู้รับประโยชน์ที่จะร้องขอให้ธนาคารโอนเครดิตให้แก่ผู้รับประโยชน์ คนที่สองคนเดียวหรือหลายคนได้ อย่างไรก็ตาม มาตรา 54(c) และ (d) ได้กำหนดเงื่อนไข ของการโอนเครดิตไว้ว่าธนาคารที่ถูกร้องขอให้โอนไม่มีหน้าที่ต้องทำการโอนเงินแต่จะให้ความ ยินยอมไว้โดยชัดแจ้งและผู้รับประโยชน์ได้ชำระค่าธรรมเนียม ในการโอนให้แก่ธนาคารนั้นแล้ว

ปัญหาของความขัดแย้งแห่งบทบัญญัติมาตรา 54 (a) และ (c) จึงเกิดขึ้น เพราะ มาตรา 54 (a) ให้สิทธิแก่ผู้รับประโยชน์ในการร้องขอให้ธนาคารเครดิตให้แก่บุคคลภายนอกได้ แต่มาตรา 54 (c) กลับบัญญัติว่าธนาคารไม่มีหน้าที่ต้องโอนตามที่ถูกร้องขอ เว้นแต่จะให้ความ ยินยอมไว้โดยชัดแจ้งแล้ว ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่าการที่ธนาคารผู้เปิดเครดิตได้ระบุคำว่า "transfer- able" ไว้ในเลตเตอร์ออฟเครดิตนั้นจะถือได้หรือไม่ว่าเป็นความยินยอมโดยชัดแจ้ง อันจะทำให้ ธนาคารผู้เปิดเครดิตมีหน้าที่ต้องทำการโอนตามที่ผู้รับประโยชน์ร้องขอ ตามมาตรา 54(c) ปัญหา นี้ได้ถูกยกเป็นข้อโต้แย้งในคดีเรื่องหนึ่งของศาลในประเทศสิงคโปร์ ซึ่งต่อมาได้มีการอุทธรณ์คดีต่อ Privy Council ในประเทศอังกฤษ

Privy Council ได้ตัดสินว่า (1) ธนาคารผู้โอนที่ผู้รับประโยชน์มีสิทธิร้องขอไม่ รวมถึงธนาคารผู้เปิดเครดิต (2) แม้ว่าธนาคารผู้เปิดเครดิตจะเป็นธนาคารผู้โอนได้ก็ตาม แต่ ธนาคารผู้เปิดเครดิตนั้นก็ยังไม่มีความจำเป็นต้องทำการโอนตามที่ถูกร้องขอ เพราะการที่ธนาคารผู้เปิด เครดิตได้ระบุไว้ในเครดิตว่า "transferable" นั้น ไม่ถือว่าเป็นความยินยอมอันชัดแจ้งที่จะทำ ให้ธนาคารนั้นมีความจำเป็นต้องโอน ตามมาตรา 54 (c) และความยินยอมตามมาตรา 54 (c) ไม่อาจ ให้ไว้อย่างกว้าง ๆ และไม่อาจให้ไว้ล่วงหน้าก่อนมีการร้องขอให้โอนเครดิต

นักนิติศาสตร์ได้มีความเห็นว่า ในทางโต้แย้งและเห็นด้วยกับคำตัดสินนี้สำหรับผู้เขียนมี ความเห็นว่า การพิจารณาว่าธนาคารใดมีหน้าที่ต้องทำการโอนตามที่ผู้รับประโยชน์ร้องขอหรือไม่ นั้นต้องพิจารณาแยกเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกต้องพิจารณาก่อนว่า ธนาคารใดบ้างที่มาตรา 54 กำหนดให้เป็นธนาคารที่ผู้รับประโยชน์มีสิทธิร้องขอ หลังจากนั้นจึงพิจารณาต่อไปในขั้นตอนที่สองว่า ธนาคารผู้โอนนั้นได้ให้ความยินยอมโดยชัดแจ้งต่อการโอนตามมาตรา 54 (c) หรือไม่

ในขั้นตอนแรก มาตรา 54 มิได้ให้คำจำกัดความไว้โดยตรงว่า ธนาคารใดคือธนาคารผู้โอนแต่เมื่อพิจารณาถ้อยคำของมาตรา 54 (a) ที่ว่า "ธนาคารที่ต้องทำการจ่ายเงิน หรือรับรองตัวแลกเงิน หรือธนาคารใด ๆ ที่มีสิทธิรับซื้อลดตัวแลกเงิน" (the bank called upon to effect payment or acceptance or any bank entitled to effect negotiation)" และมาตรา 54 (f) ที่ใช้คำว่า "ธนาคารผู้จ่ายเงิน, ธนาคารผู้รับรองตัวแลกเงินหรือธนาคารผู้รับซื้อลดตัวแลกเงิน (paying, accepting or negotiating bank)" ประกอบกันแล้ว อาจตีความได้ว่า ธนาคารผู้โอนก็คือธนาคารที่ทำหน้าที่ในการจ่ายเงินหรือรับรองตัวแลกเงินโดยตรง หรือธนาคารใด ๆ ที่ negotiation credit ให้อำนาจในการรับซื้อลดตัวแลกเงินได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่า การพิจารณาว่าธนาคารใด จะเป็นธนาคารผู้รับประโยชน์ มีสิทธิร้องขอให้ทำการโอนหรือไม่จึงต้องพิจารณาเลตเตอร์ออฟเครดิตนั้นเป็นกรณี ๆ ไป ในเครดิตฉบับหนึ่ง ๆ ธนาคารผู้เปิดเครดิตอาจเป็นหรือไม่เป็นธนาคารที่ผู้รับประโยชน์มีสิทธิร้องขอให้โอนก็ได้

ส่วนในขั้นตอนที่สองต้องพิจารณาถึงความยินยอมโดยชัดแจ้งของธนาคารผู้โอนนั้น ผู้เขียนเห็นว่ากรณีที่ธนาคารผู้เปิดเครดิตได้ระบุว่า "transferable" ไว้ในเครดิต ย่อมแสดงได้ว่าธนาคารผู้เปิดเครดิตได้ให้ความยินยอมโดยชัดแจ้งตามที่มาตรา 54 (c) ได้บัญญัติไว้แล้ว ดังนั้นธนาคารผู้เปิดเครดิต จึงมีหน้าที่จะต้องโอนเครดิตตามที่ผู้รับประโยชน์ร้องขอ ส่วนในกรณีที่ธนาคารอื่น ๆ ซึ่งมีใช่ธนาคารผู้เปิดเครดิตได้ถูกผู้รับประโยชน์ร้องขอให้โอนเครดิต จะต้องพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไปว่าธนาคารนั้นได้ให้ความยินยอมต่อการโอนไว้แล้วหรือยัง นอกจากนี้ผู้เขียนยังเห็นว่าความยินยอมโดยชัดแจ้งตามมาตรา 54 (c) นี้ อาจให้ไว้กว้าง ๆ ก็ได้และอาจให้ไว้ล่วงหน้าก่อนการขอโอนเครดิตก็ได้ เพราะไม่มีที่ใดในมาตรา 54 บัญญัติไว้ว่าจะต้องให้ความยินยอมโดยเฉพาะเจาะจงภายหลังมีการขอให้โอนเครดิตของผู้รับประโยชน์

ข้อสังเกตประการหนึ่งก็คือ มาตรา 54 (c) บัญญัติให้ประโยชน์แก่ธนาคารผู้ยื่นยื่นเครดิตโดยตรงในการปฏิเสธการขอโอนเครดิตของผู้รับประโยชน์ได้ หากธนาคารผู้ยื่นยื่นเครดิตไม่ได้ให้ความยินยอมโดยชัดแจ้งต่อการโอนไว้ก่อนเลย ผลของมาตรา 54 (c) ในส่วนของธนาคารผู้ยื่นยื่นเครดิต จึงไม่สอดคล้องกับพันธะผูกพันของธนาคารผู้ยื่นยื่นเครดิตที่มีอยู่ในเลตเตอร์ออฟเครดิต ในเมื่อธนาคารผู้ยื่นยื่นเครดิตมีความผูกพันเช่นเดียวกับธนาคารผู้เปิดเครดิต และเป็นคู่สัญญาโดยตรงกับผู้รับประโยชน์แล้ว กฎหมายในเรื่องนี้ควรบัญญัติให้ธนาคารผู้ยื่นยื่นเครดิตมีหน้าที่ในการโอนเหมือนธนาคารผู้เปิดเครดิต บทบัญญัติของ U.C.P. จึงควรได้รับการแก้ไขหลักในเรื่องนี้ให้มิผลทำให้ธนาคารผู้ยื่นยื่นเครดิต มีหน้าที่ต้องโอนเครดิต ตามที่ผู้รับประโยชน์ได้ร้องขอเช่นเดียวกับธนาคารผู้เปิดเครดิต

1.3 ลักษณะหรือรูปแบบของการโอน มาตรา 54 (e) ได้บัญญัติให้การโอนเลตเตอร์ออฟเครดิต อาจเป็นการโอนจำนวนเงินตามเครดิตทั้งจำนวนหรือบางส่วนให้แก่ผู้รับประโยชน์คน

เดียวหรือหลายคนก็ได้ แต่การโอนนั้นจะกระทำได้เพียงครั้งเดียว กล่าวคือ ผู้รับประโยชน์คนที่สองจะขอโอนเครดิตนั้นต่อไปอีกไม่ได้ ส่วนในกรณีที่ผู้รับประโยชน์คนที่สองอยู่ในต่างประเทศ ผู้รับประโยชน์คนแรก ก็อาจร้องขอให้มีการโอนเครดิตไปให้แก่ผู้รับประโยชน์คนที่สองในต่างประเทศได้ และผู้รับประโยชน์คนแรกอาจขอให้มีการจ่ายเงินหรือการรับซื้อลดตัวแลกเงินในประเทศที่ผู้รับประโยชน์คนที่สองนั้นอยู่ก็ได้

ข้อควรระมัดระวังของธนาคาร ผู้ทำการโอนบางส่วนให้แก่ผู้รับประโยชน์คนที่สองหลายคนก็คือ จะต้องมิให้จำนวนเงินที่โอนไปรวมทั้งหมดเกินกว่าจำนวนเงินที่ระบุไว้ในเครดิตเดิม

อนึ่ง มาตรา 54 มิได้บังคับให้ผู้รับประโยชน์จะต้องส่งมอบเลตเตอร์ออฟเครดิตที่มีอยู่ให้แก่ธนาคารในการร้องขอให้โอนเครดิต ดังนั้น ปัญหาจึงอาจเกิดขึ้นได้ว่าผู้รับประโยชน์อาจฉ้อฉลนำต้นฉบับเลตเตอร์ออฟเครดิตไปขอให้ธนาคารต่าง ๆ โอนเลตเตอร์ออฟเครดิตมากกว่า 1 ครั้งได้

เพื่อป้องกันมิให้มีการโอนเกินกว่าจำนวนเงิน ตามที่ระบุไว้ในเลตเตอร์ออฟเครดิตเดิม ธนาคารผู้โอน จึงควรกำหนดเงื่อนไขไว้ในคำขอโอนเครดิต ให้ผู้รับประโยชน์ส่งมอบเลตเตอร์ออฟเครดิตหรือหนังสือแจ้งการเปิดเครดิตมาพร้อมกับคำขอโอนเครดิตด้วย เมื่อผู้รับประโยชน์คนแรกร้องขอให้โอนเครดิตเป็นจำนวนเท่าใด ธนาคารก็จะจดจำนวนเงินดังกล่าวไว้ด้านหลังของเลตเตอร์ออฟเครดิตนั้น นอกจากนี้ การเรียกให้ผู้รับประโยชน์ส่งมอบเลตเตอร์ออฟเครดิตมาให้แก่ธนาคารผู้โอนยังเป็นการป้องกันมิให้ผู้รับประโยชน์ฉ้อฉล โดยการนำเลตเตอร์ออฟเครดิตไป ขอให้ธนาคารอื่นโอนเครดิตอีก

1.4 ข้อกำหนดและเงื่อนไขของเลตเตอร์ออฟเครดิตที่โอนไป มาตรา 54 (e) กำหนดให้ข้อกำหนด และเงื่อนไขที่ระบุไว้ในเครดิตที่โอนไปต้องเหมือนกับข้อกำหนดและเงื่อนไขที่ระบุไว้ในเครดิตเดิม ยกเว้นแต่รายการต่อไปนี้ที่อาจแตกต่างจากเครดิตเดิมได้ คือ จำนวนเงินตามเครดิต ราคาต่อหน่วยขายของเครดิต วันสุดท้ายที่ต้องยื่นเอกสารต่อธนาคาร วันสุดท้ายที่ต้องส่งสินค้าลงเรือจำนวนเงินที่เอาประกันภัย และชื่อของผู้ขอเปิดเครดิต

จากบทบัญญัติมาตรา 54 (e) นี้ ทำให้เกิดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นดังนี้

(1) ถ้าข้อกำหนดในเรื่องวันสุดท้ายของการยื่นเอกสารต่อธนาคาร และวันสุดท้ายที่ต้องส่งสินค้าลงเรือ ซึ่งระบุไว้ในเครดิตที่โอนไปนั้น เร็วกว่าข้อกำหนดที่ระบุไว้ในสัญญาซื้อขายระหว่างผู้รับประโยชน์คนแรกและผู้รับประโยชน์คนที่สองแล้วผู้รับประโยชน์คนแรก จะเป็นฝ่ายผิดสัญญาซื้อขายกับผู้รับประโยชน์คนที่สอง เพราะเปิดเครดิตที่ไม่ตรงกับข้อกำหนดตามสัญญาซื้อขายอัน

ทำให้ผู้รับประโยชน์คนที่สองต้องส่งสินค้าลงเรือเร็วขึ้น และต้องรีบยื่นเอกสารต่อธนาคาร แต่ถ้าหากข้อกำหนดดังกล่าว ในเครดิตที่โอนไปข้างว่าข้อกำหนดตามสัญญาซื้อขายระหว่างผู้รับประโยชน์คนแรกกับผู้รับประโยชน์คนที่สองแล้วผู้รับประโยชน์คนแรกอาจจะเสียหายก็ได้ เพราะผู้รับประโยชน์คนที่สอง อาจทำผิดสัญญาซื้อขายด้วยการส่งสินค้าลงเรือช้ากว่ากำหนดเวลาที่ระบุไว้ในสัญญาซื้อขาย แต่ก็ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในเครดิตที่โอนไป จึงมีสิทธิขอรับเงินจากธนาคารและผู้รับประโยชน์คนแรกจะขอให้ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน โดยอ้างว่าผู้รับประโยชน์คนที่สองทำผิดสัญญาซื้อขาย อันเป็นสัญญามูลแห่งหนึ่งไม่ได้ ทั้งนี้เป็นไปตามหลัก Independence ดังนั้น ผู้รับประโยชน์คนแรกจะต้องกำหนดให้ข้อกำหนดในเรื่องวันสุดท้ายที่ต้องยื่นเอกสารต่อธนาคาร และวันสุดท้ายที่ต้องส่งสินค้าลงเรือตรงกับข้อกำหนดที่ระบุไว้ในสัญญาซื้อขายระหว่างเขากับผู้รับประโยชน์คนที่สอง

(2) ถ้าผู้รับประโยชน์คนแรกกำหนดให้ผู้รับประโยชน์คนที่สองเอาประกันภัยในจำนวนเปอร์เซ็นต์สูงกว่าราคาสินค้าที่ผู้รับประโยชน์คนที่สองขายให้แก่ผู้รับประโยชน์คนแรกไปเท่าไร ผู้รับประโยชน์คนที่สองก็จะรู้จักจำนวนเงินกำไรที่ผู้รับประโยชน์คนแรกจะได้รับในฐานะพ่อค้าคนกลาง ดังนั้น ผู้รับประโยชน์คนแรกจึงควรเอาประกันภัยในส่วนที่เพิ่มขึ้นด้วยตนเอง หากเขาไม่ประสงค์จะให้ผู้รับประโยชน์คนที่สองได้รู้จักผลกำไรเช่นนั้น

(3) มาตรา 54(e) กำหนดว่า ในกรณีที่เกิดเครดิตเดิมระบุไว้โดยเฉพาะว่าชื่อของผู้ขอเปิดเครดิตจะต้องปรากฏอยู่ในเอกสารทั้งหมด ยกเว้นใบกำกับสินค้า ข้อกำหนดเช่นนี้ผู้รับประโยชน์คนแรกต้องปฏิบัติตามจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงไม่ได้ กล่าวคือ ผู้รับประโยชน์จะใช้ชื่อของตนแทนชื่อของผู้ขอเปิดเครดิตไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ ถ้าเครดิตเดิมบังคับให้ต้องยื่นบิลออฟแลดิง ซึ่งมีชื่อผู้ขอเปิดเครดิต (ผู้ซื้อ) เป็นผู้รับตราส่ง (consignee) เช่นนี้เมื่อเครดิตนั้นได้ถูกโอนไป ข้อกำหนดดังกล่าวจะปรากฏอยู่ในเครดิตที่โอนไปด้วย และจะทำให้ผู้รับประโยชน์คนที่สองได้รู้จักชื่อของผู้ขอปลายทางได้ อันจะเป็นการเสียหายแก่ผู้รับประโยชน์คนแรกในภายหลัง ดังนั้น ผู้รับประโยชน์คนแรกจึงควรป้องกันมิให้เกิดปัญหาเช่นนี้ โดยการคิดค่าธรรมเนียมให้ธนาคารเปิดเครดิตที่มีข้อกำหนดเช่นนี้มาให้กับตน หรือขอแก้ไขข้อกำหนดเมื่อได้รับเลตเตอร์ออฟเครดิตมาแล้ว นอกจากนี้ ผู้รับประโยชน์คนแรกยังควรระวังเรื่องให้มีข้อกำหนดมิให้เอกสารทางการขนส่งปรากฏชื่อของบุคคลอื่น นอกจากชื่อของผู้ซื้อและผู้รับประโยชน์คนแรก ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้ชื่อของผู้รับประโยชน์คนที่สองปรากฏอยู่ในเอกสารทางการขนส่ง ซึ่งจะช่วยให้ผู้ขอปลายทางทราบชื่อของผู้รับประโยชน์คนที่สองได้

(4) มาตรา 54 (e) ไม่ได้ให้สิทธิแก่ผู้รับประโยชน์คนแรก ในการเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดในเรื่องตัวแลกเปลี่ยนที่ระบุไว้ในเครดิตเดิม ด้วยเหตุนี้ ถ้าเครดิตเดิมกำหนดให้ผู้รับประโยชน์ยื่นตัวแลกเปลี่ยนที่ส่งจ่ายเองจากผู้ขอเปิดเครดิต (ผู้ขอปลายทาง) เครดิตที่โอนไปก็ต้องระบุข้อกำหนดเช่นนี้ให้ผู้รับประโยชน์คนที่สองปฏิบัติตามด้วย ในกรณีเช่นนี้ผู้รับประโยชน์คนที่สองก็จะรู้จักชื่อผู้ขอปลายทางได้ บทบัญญัติของ U.C.P. ในส่วนนี้จึงยังบกพร่องอยู่ และสมควรได้รับการแก้ไข เพื่อ

ให้สิทธิแก่ผู้รับประโยชน์คนแรก ในการแก้ไขข้อกำหนดที่ระบุไว้ในเครดิตเดิม ซึ่งบังคับให้ผู้รับประโยชน์อื่นตัวแลกเปลี่ยนสิ่งจำนองจากผู้ขอเปิดเครดิต โดยแก้ไขเป็นข้อกำหนดให้ผู้รับประโยชน์คนที่สอง ยื่นตัวแลกเปลี่ยนสิ่งจำนองจากผู้รับประโยชน์คนแรก แทนการแก้ไขเช่นนั้นจะเป็นการสอดคล้องกับมาตรา 54 (f) ที่ให้สิทธิแก่ผู้รับประโยชน์คนแรกในการยื่นตัวแลกเปลี่ยนของตน เพื่อสับเปลี่ยนกับตัวแลกเปลี่ยนของผู้รับประโยชน์คนที่สองได้

1.5 การสับเปลี่ยนเอกสารที่ผู้รับประโยชน์คนที่สองได้ยื่นไว้ มาตรา 54 (f) บัญญัติให้สิทธิแก่ผู้รับประโยชน์คนแรกที่จะทำการยื่นใบกำกับสินค้า และตัวแลกเปลี่ยนของตนเพื่อสับเปลี่ยนกับใบกำกับสินค้าและตัวแลกเปลี่ยนของผู้รับประโยชน์คนที่สองได้ บทบัญญัตินี้ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันมิให้เอกสารที่ปรากฏชื่อของผู้รับประโยชน์คนที่สองได้ถูกส่งต่อไปยังผู้ขอปลายทางมาตรา 54 (f) จึงให้สิทธิแก่ผู้รับประโยชน์คนแรกสับเปลี่ยนเอกสารของตนกับเอกสารของผู้รับประโยชน์คนที่สองได้

จากบทบัญญัติมาตรา 54 (f) นี้ ก่อให้เกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องดังนี้

(1) ด้วยมาตรา 54 (f) กำหนดไว้โดยเฉพาะเจาะจงว่าเฉพาะแต่ตัวแลกเปลี่ยนที่สิ่งจำนองจากผู้ขอเปิดเครดิต (ผู้ขอปลายทาง) เท่านั้นที่ผู้รับประโยชน์คนแรกจะมีสิทธิสับเปลี่ยนได้ ด้วยเหตุนี้ ถ้าผู้รับประโยชน์อื่นตัวแลกเปลี่ยนที่สิ่งจำนองจากผู้ขอเปิดเครดิตแล้ว ผู้รับประโยชน์คนแรกก็จะมีสิทธิสับเปลี่ยนได้ ผลที่ตามมาคือ ผู้ขอปลายทางก็จะรู้ชื่อของผู้รับประโยชน์คนที่สอง และถ้าไรที่ผู้รับประโยชน์คนแรกจะได้รับเมื่อธนาคารได้ส่งตัวแลกเปลี่ยนดังกล่าวให้แก่ผู้ขอ ดังนั้น มาตรา 54 (f) จึงควรได้รับการแก้ไขเพื่อให้สิทธิแก่ผู้รับประโยชน์คนแรกที่จะสับเปลี่ยนตัวแลกเปลี่ยนที่ผู้รับประโยชน์คนที่สองยื่นมา ไม่ว่าตัวแลกเปลี่ยนนั้นจะสิ่งจำนองจากผู้ใดก็ตาม

(2) มาตรา 54 (f) มิได้กำหนดระยะเวลาที่ผู้รับประโยชน์จะต้องยื่นเอกสารเพื่อการสับเปลี่ยนกับเอกสารของผู้รับประโยชน์คนที่สอง ประกอบกับถ้อยคำของตัวบทมาตรา 54 (f) และ (g) ทำให้ตีความได้ว่า ผู้รับประโยชน์คนแรกอาจยื่นเอกสารของตนเพื่อการสับเปลี่ยนกับเอกสารของผู้รับประโยชน์คนที่สองในเวลาภายหลังที่เครดิตเดิมหมดอายุลงได้ ดังนั้น มาตรา 54 (f) จึงควรได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีข้อความที่บังคับให้ผู้รับประโยชน์คนแรกยื่นเอกสารของตนเพื่อการสับเปลี่ยนกับเอกสารของผู้รับประโยชน์คนที่สองภายในกำหนดเวลาตามเครดิตเดิม

(3) มาตรา 54 (f) บัญญัติถึงผลของการที่ผู้รับประโยชน์คนแรกจะเลขไม่ยื่นเอกสารเพื่อการสับเปลี่ยนดังกล่าวเพียงว่าธนาคารอาจส่งเอกสารที่ผู้รับประโยชน์คนที่สองได้ยื่นไว้ให้แก่ธนาคารผู้เปิดเครดิตโดยไม่ต้องรับผิดชอบใด ๆ ต่อผู้รับประโยชน์คนแรกความไม่ต้องรับผิดชอบของธนาคาร

ต่อผู้รับประโยชน์คนแรกที่บัญญัติไว้ก็คือ ธนาคารไม่ต้องรับผิดชอบการซื้อของผู้รับประโยชน์คนที่สอง จะถูกเปิดเผยให้ผู้ขอปลายทางทราบนั่นเอง แต่มาตรา 54 (f) ไม่ได้บัญญัติถึงผลที่จะมีต่อสิทธิของผู้รับประโยชน์คนแรกที่จะได้รับเงินตามเครดิตเดิมเลขถึงแม้ว่าอาจจะตีความได้ว่าผู้รับประโยชน์คนแรกคงจะไม่มีสิทธิที่จะได้รับเงินในกรณีเช่นนี้ เพราะธนาคารผู้เปิดเครดิตจะมีสิทธิได้รับเงินจากผู้ขอเฉพาะจำนวนที่ระบุไว้ในตัวแลกเงิน หรือใบกำกับสินค้าที่ผู้รับประโยชน์คนที่สองได้ยื่นมาก็ตาม แต่เพื่อให้เกิดความแน่นอนของตัวบทบัญญัติ ผู้เขียนจึงเห็นว่ามาตรา 54 (f) จึงควรได้รับการแก้ไขในเรื่องนี้ด้วย

เท่าที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า บทบัญญัติของ U.C.P. มาตรา 54 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนของกระบวนการโอนเครดิตหรือออฟเครดิตไว้ค่อนข้างสลับซับซ้อนกว่าการโอนตราสารประเภทอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการโอนเครดิตหรือออฟเครดิต 2 ประการคือ

ประการแรก เป็นวัตถุประสงค์เพื่อให้การสนับสนุนทางการเงินแก่กิจการค้าขายระหว่างประเทศของผู้ขายซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์

ประการที่สองเป็นวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้ผู้ขอเปิดเครดิต(ผู้ขอปลายทาง) และผู้รับประโยชน์คนที่สอง (ผู้ขายปลายทาง หรือ supplier) ได้รู้จักและติดต่อกันเองในภายหลัง โดยไม่ผ่านผู้รับประโยชน์คนแรก ซึ่งเป็นพ่อค้าคนกลาง และเพื่อป้องกันมิให้บุคคลทั้งสองฝ่ายดังกล่าวได้ทราบถึงจำนวนเงินกำไรที่ผู้รับประโยชน์คนแรกจะได้รับจากการดำเนินธุรกิจในฐานะพ่อค้าคนกลาง

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติของ U.C.P. มาตรา 54 ยังมีข้อบกพร่องอยู่มาก เพราะในบางกรณีก็มีความขัดแย้งกันเอง บางกรณีก็มีความเคลือบคลุมไม่ชัดเจน และมีอยู่หลายกรณีที่ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติของคู่กรณีที่เกี่ยวข้อตลอดจนข้อโต้แย้งในการตีความ หลักเกณฑ์บางประการนี้อาจทำให้วัตถุประสงค์ประการที่สองของการใช้การโอนเครดิตหรือออฟเครดิตดังกล่าวไม่บรรลุผลทั้งหมดหรือบางส่วนได้ ข้อบกพร่องนี้ในบางกรณีก็อาจหลีกเลี่ยงได้ หากคู่กรณีที่เกี่ยวข้อได้ร่วมมือกันวางแผนและทำความเข้าใจกันไว้ล่วงหน้าก่อนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกระบวนการโอนเครดิตหรือออฟเครดิต แต่ในบางกรณีก็ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้ ข้อบกพร่องทั้งหมดนี้คงจะได้รับการพิจารณา ในการประชุมของสภาหอการค้านานาชาติ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของ U.C.P. ในคราวต่อไป

2. ลักษณะทางกฎหมายของการโอน

U.C.P. มาตรา 54 บัญญัติไว้แต่เพียงกระบวนการของการโอนเครดิตหรือออฟเครดิตว่ามีอยู่อย่างไร โดยกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องลักษณะของเครดิตที่โอนได้ เงื่อนไขของการโอน

วิธีการโอน ข้อกำหนด และเงื่อนไขที่จะระบุไว้ในเครดิตที่โอน และการสืบเปลี่ยนเอกสารที่ผู้รับประโยชน์คนที่สองได้ยื่นไว้ แต่ U.C.P. มาตรา 54 มิได้บัญญัติถึงผลของการโอนเลตเตอร์ออฟเครดิตว่ามีอยู่อย่างไร เมื่อผู้รับประโยชน์คนที่สองได้ยื่นเอกสารต่อธนาคารแล้ว ผู้รับประโยชน์คนที่สองมีสิทธิอะไรบ้าง สิทธิของผู้รับประโยชน์คนที่สองนี้ เป็นสิทธิที่เป็นอิสระจากสิทธิของผู้รับประโยชน์คนแรกหรือไม่ อย่างไร ธนาคารจะยกข้อต่อสู้ที่มีต่อผู้รับประโยชน์คนแรกขึ้นต่อสู้ผู้รับประโยชน์คนที่สองได้หรือไม่ ดังนั้นจึงเป็นการจำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์ถึงลักษณะทางกฎหมายของการโอนเลตเตอร์ออฟเครดิตว่ามีอยู่อย่างไรในระบบกฎหมายไทย ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของคู่กรณีที่เกี่ยวข้องว่ามีอยู่อย่างไร ธนาคารจะยกข้อต่อสู้ที่มีต่อผู้รับประโยชน์คนแรกขึ้นต่อสู้ผู้รับประโยชน์คนที่สองได้หรือไม่

จากการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบกับลักษณะทางกฎหมายตาม ป.พ.พ. ในเรื่องการโอนตราสารเปลี่ยนมือ, การทำสัญญาเพื่อประโยชน์บุคคลภายนอก, การโอนสิทธิเรียกร้องและการแปลงหนี้ใหม่ด้ข้อสรุปว่าการโอนเลตเตอร์ออฟเครดิต ไม่อาจปรับเข้ากับลักษณะทางกฎหมายหนึ่งลักษณะใดได้ แต่การโอนเลตเตอร์ออฟเครดิต มีลักษณะทางกฎหมายโดยเฉพาะของตัวเอง (sui generis) กล่าวคือ การโอนเลตเตอร์ออฟเครดิตมีผลเสมือนหนึ่งเป็นการเปิดเครดิตฉบับใหม่ให้ผู้รับประโยชน์คนที่สอง แต่เครดิตเดิมก็ยังมีผลบังคับอยู่มิได้ถูกยกเลิกไปแต่อย่างใด เพราะผู้รับประโยชน์คนแรกยังคงมีสิทธิที่จะยื่นใบกำกับสินค้า และตัวแลกเปลี่ยนของตนเพื่อสืบเปลี่ยนกับใบกำกับสินค้า และตัวแลกเปลี่ยนของผู้รับประโยชน์คนที่สองและขอรับเงินจากธนาคารในจำนวนเงินส่วนที่เหลือจากการโอน

อย่างไรก็ตามผลในทางกฎหมายของการโอนเลตเตอร์ออฟเครดิต ก็ยังไม่อาจกำหนดแน่ชัดลงไปได้ ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งนักนิติศาสตร์ยังมีความเห็นขัดแย้งกันอยู่ก็คือ

(1) ในกรณีที่ธนาคารผู้ติดต่อเป็นธนาคารผู้โอนเครดิตให้แก่ผู้รับประโยชน์คนที่สอง ธนาคารผู้เปิดเครดิตจะมีนิติสัมพันธ์กับผู้รับประโยชน์คนที่สองหรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่า นิติสัมพันธ์เช่นนั้นย่อมเกิดขึ้น เพราะถือได้ว่าธนาคารผู้ติดต่อได้กระทำการตามอำนาจที่ธนาคารผู้เปิดเครดิตได้มอบหมายไว้ โดยถือเอาได้จากคำว่า "transferable" ซึ่งธนาคารผู้เปิดเครดิตเป็นผู้ระบุไว้เอง

(2) พันธะผูกพันของธนาคารผู้ยื่นยื่นเครดิตที่มีอยู่ในเครดิตฉบับเดิมจะโอนไปยังผู้รับประโยชน์คนที่สองด้วยหรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่าธนาคารผู้ยื่นยื่นเครดิต ย่อมมีพันธะผูกพันต่อผู้รับประโยชน์คนที่สองด้วย เพราะธนาคารผู้ยื่นยื่นเครดิตย่อมคาดหมายได้ว่าเครดิตนั้นอาจถูกโอนไปให้แก่บุคคลภายนอกได้ ธนาคารผู้ยื่นยื่นเครดิตจึงยอมผูกพันต่อผู้จะได้รับโอนเลตเตอร์ออฟเครดิตนั้นด้วย

(3) เครดิตฉบับใหม่มีความเป็นอิสระจากเครดิตเดิมหรือไม่ กล่าวคือ พันธะผูกพัน

ของธนาคารผู้เปิดเครดิต และธนาคารผู้ยืนยันเครดิต (ถ้ามี) ที่มีต่อผู้รับประโยชน์คนที่สอง ขึ้นอยู่กับการยื่นเอกสารตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนด และเงื่อนไขในเครดิตที่โอนไปหรือตามที่ระบุไว้ในเครดิตเดิม และธนาคารจะยกเอาข้อต่อสู้ที่มีต่อผู้รับประโยชน์คนแรกขึ้นต่อผู้รับประโยชน์คนที่สองได้หรือไม่

ผู้เขียนเห็นว่า เครดิตที่โอนไปควรมีความเป็นอิสระจากเครดิตเดิม ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า เพื่อให้เกิดความแน่นอนและชัดเจนต่อกระบวนการใช้การโอนเครดิตเตอร์ออฟเครดิต และเพื่อให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้รับประโยชน์คนที่สองว่า เมื่อเขาได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในเครดิตที่โอนมาแล้ว เขาจะได้รับเงินจากธนาคารโดยธนาคารมีอาจยกข้อต่อสู้อื่นใดมาปฏิเสธการจ่ายเงินนั้นได้

ปัญหาทั้งสามประการดังกล่าวเกิดจากความไม่ครอบคลุมของบทบัญญัติ U.C.P. มาตรา 54 ช่องว่างทางกฎหมายของบทบัญญัติดังกล่าวจึงเกิดขึ้น ดังนั้น มาตรา 54 จึงควรได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม หรือกฎหมายภายในของแต่ละประเทศควรบัญญัติเรื่องนี้ไว้เพื่ออุดช่องว่างของบทบัญญัติมาตรา 54 ในปัญหาเหล่านี้

เนื่องจากบทบัญญัติของ U.C.P. มีผลบังคับในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงทางสัญญา แต่มิได้บัญญัติถึงเรื่องที่เป็นปัญหาทั้งสามประการดังกล่าวเมื่อมีคดีมาสู่ศาล ศาลไทยก็จำต้องหากฎหมายที่จะนำมาปรับใช้กับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นตาม ป.พ.พ. มาตรา 4 ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเครดิตเตอร์ออฟเครดิตโดยเฉพาะคลองจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นตามมาตรา 4 ที่เกี่ยวข้องกับผลของการโอนเครดิตเตอร์ออฟเครดิตเช่นนี้ อาจไม่มีอยู่ก็ได้ เพราะแม้แต่ U.C.P. ซึ่งได้รวบรวมหลักปฏิบัติและจารีตประเพณีต่าง ๆ ยังไม่ได้บัญญัติไว้เลย หลักกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งกับการโอนเครดิตเตอร์ออฟเครดิตก็ไม่มี เพราะการโอนเครดิตเตอร์ออฟเครดิตมีลักษณะเฉพาะตัวของมันเอง (sui generis) ดังนี้ได้กล่าวไว้ข้างต้น ดังนั้น ศาลไทยจึงต้องใช้หลักทั่วไปใน ป.พ.พ. มาปรับใช้กับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น นอกจากนี้การตีความสัญญาที่เกี่ยวกับนิติสัมพันธ์ของคู่กรณีที่เกี่ยวข้องกับการโอนเครดิตเตอร์ออฟเครดิตนั้น ศาลจำต้องตีความไปตามความประสงค์ ในทางสุจริตโดยพิเคราะห์ถึงปกติประเพณีด้วย ตาม ป.พ.พ. มาตรา 361

อย่างไรก็ตาม แม้บทบัญญัติของ ป.พ.พ. ประกอบกับหลักประเพณีที่เกี่ยวข้องอาจนำมาปรับใช้กับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวกับการโอนเครดิตเตอร์ออฟเครดิตได้ แต่ก็อาจนำมาปรับใช้ไม่ได้กับทุกปัญหา นอกจากนี้การนำหลักประเพณีและกฎหมายทั่วไปมาใช้ขึ้นยังขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาล อันจะส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอน และไม่เป็นหลักประกันที่เพียงพอแก่คู่กรณีที่เกี่ยวข้องกับการใช้เครดิตเตอร์ออฟเครดิต ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าประเทศไทยควรออกกฎหมายพิเศษซึ่งใช้บังคับกับเครดิตเตอร์ออฟเครดิตโดยเฉพาะ เพื่อให้เกิดความแน่นอน และหลักประกันแก่คู่กรณี

เกี่ยวข้องกับอันจะเป็นผลดีต่อวงการค้าโดยทั่วไป กฎหมายพิเศษยังจะช่วยให้ศาลสามารถตีความกฎหมายโดยชัดแจ้ง และเป็นการลดภาระแก่ผู้กรณีในการนำสืบถึงจารีตประเพณีที่เกี่ยวข้อง

แต่กฎหมายพิเศษที่จะร่างขึ้นนี้ จะต้องถูกกำหนดขอบเขตมิให้ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติของ U.C.P. เดิมที่มีอยู่แล้ว มิฉะนั้นแล้วจะทำให้เกิดความขัดแย้งกันของหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ใน U.C.P. และหลักเกณฑ์ตามกฎหมายพิเศษ กฎหมายพิเศษจึงต้องถูกร่างขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์ในการอุดช่องว่างแห่งบทบัญญัติ U.C.P. ที่มีอยู่เท่านั้น กล่าวคือ กฎหมายพิเศษควรเป็นกฎหมายที่จะถูกใช้เพื่อเสริมการบังคับใช้ U.C.P. ให้ครอบคลุมถึงปัญหาต่าง ๆ ได้ทั่วถึง ด้วยเหตุนี้ เรื่องใดที่ U.C.P. ได้บัญญัติไว้แล้ว กฎหมายพิเศษนี้ก็ไม่ควรมีบทบัญญัติที่ซ้ำซ้อนอีก ดังนั้น หลักเกณฑ์เกี่ยวกับกระบวนการโอนเลตเตอร์ออฟเครดิตตามที่มาตรา 54 ได้บัญญัติไว้แล้ว แม้จะมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการ แต่ก็ต้องปล่อยให้เป็นที่มาของสภาหอการค้านานาชาติที่จะแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น กฎหมายภายในของแต่ละประเทศ จึงไม่ควรบัญญัติกระบวนการโอนเลตเตอร์ออฟเครดิตที่แตกต่างออกไป ส่วนผลของการโอนเลตเตอร์ออฟเครดิตนั้น U.C.P. มิได้บัญญัติให้เรื่องนี้ไว้เลย ดังนั้น กฎหมายพิเศษจึงสามารถบัญญัติถึงผลของการโอนเลตเตอร์ออฟเครดิตนี้ได้

ในกฎหมายพิเศษที่จะร่างขึ้นใหม่นี้ ผู้เขียนขอเสนอแนะหลักเกณฑ์ที่สมควรบัญญัติไว้ในเรื่องผลทางกฎหมายของการโอนเลตเตอร์ออฟเครดิต ดังนี้

(1) เนื่องจากปัญหาข้อถกเถียงว่าธนาคารผู้เปิดเครดิตจะมีนิติสัมพันธ์กับผู้รับประโยชน์คนที่สองหรือไม่ หากเลตเตอร์ออฟเครดิตนั้น ธนาคารผู้ติดต่อเป็นธนาคารผู้ทำการโอนเครดิต กฎหมายพิเศษที่จะร่างขึ้นควรมีบทบัญญัติที่ระบุว่า นิติสัมพันธ์ดังกล่าวย่อมมีขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้สิทธิแก่ผู้รับประโยชน์คนที่สองในการฟ้องธนาคารผู้เปิดเครดิตได้ หากธนาคารผู้เปิดเครดิตปฏิเสธที่จะจ่ายเงินตามเครดิต

(2) กฎหมายพิเศษควรบัญญัติไว้ด้วยว่า เมื่อเลตเตอร์ออฟเครดิตถูกโอนไปให้แก่ผู้รับประโยชน์คนที่สอง พันธะผูกพันของธนาคารผู้ยื่นยื่นเครดิตที่มีอยู่ในเครดิตเดิม ก็จะไปพร้อมๆ กับเครดิตที่โอนไปด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้พันธะผูกพันของธนาคารผู้ยื่นยื่นเครดิตเหมือนกับพันธะของธนาคารผู้เปิดเครดิต ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังการโอนเลตเตอร์ออฟเครดิต

(3) กฎหมายพิเศษควรบัญญัติถึงความเป็นอิสระของเครดิตที่โอนไปกล่าวคือ ควรบัญญัติให้สิทธิของผู้รับประโยชน์คนที่สองเป็นไปตามการปฏิบัติตามข้อกำหนด และเงื่อนไขที่ระบุไว้ในเครดิตที่โอนไปไม่ใช่ตามเครดิตเดิม และธนาคารจะยกเอาข้อต่อสู้ที่มีต่อผู้รับประโยชน์คนแรกขึ้นต่อสู้ผู้รับประโยชน์คนที่สองไม่ได้

อนึ่ง ในระหว่างที่ยังไม่มีกฎหมายพิเศษเข้ามาเสริมหรืออุดช่องว่างในเรื่องปัญหาของความเป็นอิสระของเครดิตที่โอนไป คู่กรณีที่เกี่ยวข้องอาจหลีกเลี่ยงปัญหาเช่นนี้ได้ด้วยการทำความตกลงเป็นข้อสัญญาในเรื่องนี้ไว้เป็นพิเศษต่างหาก เช่น เรียกร้องให้ธนาคารผู้เปิดเครดิตระบุไว้ในเลตเตอร์ออฟเครดิต ซึ่งข้อสัญญาพิเศษว่า "ในกรณีที่มีการโอนเลตเตอร์ออฟเครดิตไป สิทธิของผู้รับประโยชน์คนที่สอง ย่อมเป็นไปตามข้อกำหนดและเงื่อนไขที่ระบุไว้ในเครดิตที่โอนไป และไม่ตกอยู่ภายใต้ข้อต่อสู้ธนาคารมีต่อผู้รับประโยชน์คนแรกแต่อย่างใด" และเมื่อผู้รับประโยชน์คนแรกได้รับเลตเตอร์ออฟเครดิตที่มีข้อสัญญาพิเศษนี้ แล้วร้องขอให้ธนาคารใดโอนเลตเตอร์ออฟเครดิต หากธนาคารนั้นยินยอมโอนเลตเตอร์ออฟเครดิตตามนั้นก็น่าจะถือได้ว่าข้อสัญญานี้มีผลผูกพันธนาคารผู้โอนให้ต้องปฏิบัติตามนั้นด้วย ข้อโต้แย้งในเรื่องความเป็นอิสระของเครดิตที่โอนไปก็จะไม่เกิดขึ้น

3. การโอนสิทธิที่จะได้รับเงินตามเครดิต

U.C.P. มาตรา 55 กำหนดให้การโอนสิทธิที่จะได้รับเงินตามเครดิตเป็นไปตามกฎหมายที่จะพึงใช้บังคับกับเลตเตอร์ออฟเครดิตนั้นกล่าวคือ จะต้องพิจารณาตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ

เมื่อพิจารณาตามหลักในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยแล้ว ได้ข้อสรุปและปัญหาดังต่อไปนี้

3.1 สิทธิที่จะได้รับเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตโอนได้หรือไม่

สิทธิที่จะได้รับเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตเป็นสิทธิที่มีเงื่อนไขบังคับก่อนอยู่ที่การยื่นเอกสารที่ถูกต้องครบถ้วนตามข้อกำหนด และเงื่อนไขที่ระบุไว้ในเครดิตก่อนการยื่นเอกสารดังกล่าว สิทธิของผู้รับประโยชน์ที่มีอยู่ในจำนวนเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตจึงเป็นสิทธิที่มีเงื่อนไข แต่ถ้าหากผู้รับประโยชน์ได้ยื่นเอกสารที่ถูกต้องครบถ้วนตามข้อกำหนด และเงื่อนไขที่ระบุไว้ในเครดิตแล้ว สิทธิของผู้รับประโยชน์ก็จะกลายเป็นสิทธิอันสมบูรณ์

การโอนสิทธิเรียกร้องนั้น ป.พ.พ. ได้บัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 303 ถึงมาตรา 313 สิทธิเรียกร้องโดยทั่วไปย่อมโอนกันได้ เว้นแต่สภาพแห่งหนี้ตนเองจะไม่เปิดช่องให้โอนกันได้ (มาตรา 303) หรือเป็นสิทธิเรียกร้อง ซึ่งตามกฎหมายศาลสั่งยึดไม่ได้ (มาตรา 304) สิทธิที่จะได้รับเงินตามเครดิตไม่เป็นสิทธิเฉพาะตัวที่สภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้โอนกันได้ และไม่มีกฎหมายใดระบุห้ามมิให้ศาลยึดสิทธิเช่นนี้ ดังนั้น สิทธิที่จะได้รับเงินตามเครดิตจึงโอนได้ตาม ป.พ.พ.

ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ สิทธิที่จะได้รับเงินก่อนการยื่นเอกสาร อันเป็นสิทธิที่มีเงื่อนไขนั้นจะโอนได้หรือไม่ ในเรื่องนี้บทบัญญัติในเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องไม่ได้บัญญัติไว้ แต่มาตรา 147 ในบรรพ 1 ลักษณะนิติกรรม บัญญัติว่าสิทธิเรียกร้องที่มีเงื่อนไข ย่อมโอนกันได้ประกอบด้วยศาลฎีกาก็ได้ตัดสินไว้เช่นกันว่าสิทธิเรียกร้องที่มีเงื่อนไขโอนให้กันได้ ดังนั้น ตามระบบกฎหมายไทยสิทธิที่จะได้รับเงินตามเครดิตจึงย่อมโอนกันได้ ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังการยื่นเอกสารตามที่เครดิตต้องการ ต่อธนาคาร

3.2 ข้อกำหนดห้ามโอน

เลตเตอร์ออฟเครดิตที่ระบุไว้ว่า "non assignable" หรือ "ห้ามโอนสิทธิที่จะได้รับเงินตามเครดิต" เช่นนี้ย่อมมีผลบังคับได้ แต่จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตไม่ได้ (มาตรา 303 วรรคสอง)

3.3 การโอนเพียงบางส่วน

การโอนสิทธิเรียกร้องเพียงบางส่วนนั้น ป.พ.พ. มิได้บัญญัติรับรองหรือห้ามไว้แต่อย่างใด จึงเป็นปัญหาข้อถกเถียงว่าการโอนสิทธิเรียกร้องเพียงบางส่วนมีได้หรือไม่ตามระบบกฎหมายไทย ผู้เขียนเห็นว่า การโอนสิทธิเรียกร้องเพียงบางส่วนตามระบบกฎหมายไทยนั้นไม่อาจมีได้ ทั้งนี้เพราะระบบกฎหมายไทยมิได้บังคับให้ผู้โอนและผู้รับโอนทั้งหมดร่วมกันฟ้องลูกหนี้ เพื่อเรียกร้องให้ชำระหนี้เหมือนกับหลักในระบบกฎหมายอังกฤษ การโอนสิทธิที่จะได้รับเงินเพียงบางส่วนให้แก่บุคคลภายนอกคนเดียวหรือหลายคน จึงเป็นการเพิ่มภาระในการต่อสู้คดีของธนาคารผู้เป็นลูกหนี้ที่ถูกรับโอน (ผู้รับประโยชน์) และผู้รับโอนฟ้องในศาลที่ต่างกัน ประกอบกับผลแห่งคดีอาจแตกต่างกันไปได้อ่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่า ถ้าธนาคารได้ให้ความยินยอมต่อการโอนเพียงบางส่วนแล้ว ธนาคารก็ไม่อาจอ้างภาระในการต่อสู้คดีดังกล่าวได้ การโอนสิทธิที่จะได้รับเงินตามเครดิตเพียงบางส่วน โดยได้รับความยินยอมจากธนาคารจึงมีผลบังคับได้

3.4 แบบของการโอน

การโอนสิทธิที่จะได้รับเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตจะต้องทำตามแบบของการโอนสิทธิเรียกร้อง (มาตรา 306) กล่าวคือ จะต้องทำเป็นหนังสือโอนสิทธิระหว่างผู้โอน (ผู้รับประโยชน์) และผู้รับโอน มิฉะนั้นจะไม่สมบูรณ์ และจะต้องมีหนังสือบอกกล่าวการโอนแจ้งให้ลูกหนี้ (ธนาคาร) ทราบ หรือ ลูกหนี้ได้ให้ความยินยอมเป็นหนังสือ อย่างไรก็ตาม ศาลฎีกาได้ตัดสินว่าหนังสือโอนสิทธิเรียกร้องผู้โอนฝ่ายเดียวลงลายมือชื่อถือว่าเพียงพอแล้ว ส่วนหนังสือบอกกล่าวการโอนนั้น

ผู้โอนหรือผู้รับโอนจะเป็นผู้ลงลายมือชื่อก็ได้

ในกรณีที่ผู้รับประโยชน์โอนสิทธิที่จะได้รับเงินตามเครดิตให้แก่ผู้รับโอนหลายราย รายใดได้แจ้งการโอนให้ลูกหนี้ทราบเป็นหนังสือก่อน หรือลูกหนี้ได้ให้ความยินยอมต่อการโอนรายใดก่อน มาตรา 307 บัญญัติให้ผู้รับโอนรายนั้นมีสิทธิดีกว่าผู้รับโอนรายอื่น มาตรา 307 นี้สามารถช่วยให้ลูกหนี้ตัดสินใจได้ว่าจะชำระหนี้ให้แก่ผู้รับโอนรายใด แต่ไม่สามารถป้องกันการฉ้อฉลของผู้รับประโยชน์ที่โอนสิทธิให้แก่ผู้รับโอนรายหนึ่งแล้วยังโอนสิทธินั้นให้แก่ผู้รับโอนรายอื่นได้อีก ในกรณีที่บทบัญญัติของ U.C.C. มาตรา 5-116 (2) ได้กำหนดให้ผู้รับประโยชน์ต้องส่งมอบเช็ค เตอร์ออฟเครดิต หรือหนังสือแจ้งการเปิดเครดิตให้แก่ผู้รับโอน และกำหนดให้ผู้รับโอนต้องยื่นเอกสารดังกล่าวต่อธนาคาร จึงจะขอรับเงินจากธนาคารได้บทบัญญัติของ U.C.C. นี้ จึงช่วยป้องกันการฉ้อฉลของผู้รับประโยชน์ดังกล่าวได้ดีกว่าบทบัญญัติของ ป.พ.พ. มาตรา 307

3.5 ข้อต่อสู้ที่อาจยกขึ้นอ้างต่อผู้รับโอน

ในกรณีที่ธนาคารได้ให้ความยินยอมต่อการโอนโดยมิได้อัดเงื่อนไข ธนาคารจะยกข้อต่อสู้ที่มีต่อผู้รับประโยชน์ขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนมิได้ (มาตรา 308 วรรคหนึ่ง) แต่ถ้าธนาคารได้รับแต่เพียงคำบอกกล่าวการโอน ธนาคารก็อาจยกข้อต่อสู้ที่มีต่อผู้รับประโยชน์ก่อนได้รับคำบอกกล่าวขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนได้ (มาตรา 308 วรรคสอง)

3.6 สิทธิของผู้รับโอนในการยื่นเอกสารต่อธนาคาร

แม้ U.C.P. มิได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าใครจะเป็นผู้ยื่นเอกสารต่อธนาคาร แต่ก็ต้องถือว่าการที่ผู้ซื้อ และธนาคารได้เปิดเช็ค เตอร์ออฟเครดิตมาให้แก่ผู้รับประโยชน์ โดยเฉพาะเจาะจงนั้น ช่อมแสดงได้ว่าผู้ซื้อและธนาคารผู้เปิดเครดิตประสงค์จะให้ผู้รับประโยชน์เท่านั้น เป็นผู้ยื่นเอกสารต่อธนาคาร ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้บุคคลภายนอก ซึ่งผู้ซื้อและธนาคารผู้เปิดเครดิตไม่ได้ให้ความไว้วางใจมาก่อน เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการใช้เช็ค เตอร์ออฟเครดิต ซึ่งมีพื้นฐานอยู่ที่ความซื่อสัตย์สุจริตของผู้ยื่นเอกสารต่อธนาคาร

การโอนสิทธิที่จะได้รับเงินตามเครดิตมีผลทำให้ผู้รับโอนได้สิทธิที่มีอยู่ในเครดิต พร้อมทั้งประกันแห่งที่มออยู่เท่านั้น (มาตรา 305) ส่วนการยื่นเอกสารต่อธนาคารซึ่งอาจตกอยู่กับผู้รับประโยชน์เหมือนเดิม ผู้รับโอนจึงไม่อาจยื่นเอกสารต่อธนาคารในนามส่วนตัวได้ อย่างไรก็ตามผู้รับประโยชน์อาจมอบหมายให้บุคคลภายนอกยื่นเอกสารดังกล่าวแทนได้

การยื่นเอกสารต่อธนาคารเป็นสิ่งที่ผู้รับประโยชน์จะต้องกระทำเองโดยเฉพาะ ดังนั้น

ผู้รับประโยชน์จึงไม่อาจโอนการยื่นเอกสารให้แก่บุคคลอื่น ในลักษณะที่จะทำให้บุคคลนั้นยื่นเอกสาร ต่อธนาคารในนามส่วนตัวได้ แม้ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้รับโอนสิทธิที่จะได้รับเงินตามเครดิตก็ตาม

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการโอนสิทธิที่จะได้รับเงินตามเครดิตนั้น มีปัญหาไม่มากนักตามระบบกฎหมายไทย ทั้งนี้ เพราะหลักเกณฑ์บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. ว่าด้วยการโอนสิทธิ เรียกร้องสามารถนำมาปรับใช้ได้เกือบทุกกรณี เว้นแต่ปัญหาในเรื่องการโอนสิทธิ เรียกร้อง เพียงบางส่วน และการป้องกันมิให้ผู้รับประโยชน์คนแรกทำการฉ้อฉลโอนสิทธิที่จะได้รับเงินตามเครดิตให้แก่ผู้รับโอนต่างรายกัน

ดังนั้น ถ้าหากประเทศไทยจะมีการบัญญัติกฎหมายพิเศษเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิต แล้วกฎหมายพิเศษนั้นควรบัญญัติเกี่ยวกับการโอนสิทธิที่จะได้รับเงินตามเครดิตไว้ด้วย ผู้เขียนจึงเสนอแนะว่า

(1) กฎหมายพิเศษควรบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่า การโอนสิทธิที่จะได้รับเงินตามเครดิต เพียงบางส่วนนั้นทำได้หรือไม่ หากกฎหมายพิเศษบัญญัติให้มีการโอนบางส่วนได้แล้ว ก็ควรมีบทบัญญัติที่บังคับให้ผู้โอนที่ยังมีสิทธิ เรียกร้องเหลืออยู่ และผู้รับโอนทุกรายร่วมกันฟ้องธนาคารในการ เรียกร้องให้ธนาคารชำระเงินตามเครดิตจะแยกฟ้องเป็นคนละคดีไม่ได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้เป็น การเพิ่มภาระในการต่อสู้คดีของธนาคาร

แต่ในระหว่างที่ยังไม่มีกฎหมายพิเศษบัญญัติรับรองการโอนสิทธิ เพียงบางส่วน เช่นนั้น หากผู้รับประโยชน์มีความประสงค์จะโอนสิทธิเพียงบางส่วน ผู้รับประโยชน์หรือผู้รับโอนควรขอให้ ธนาคารให้ความยินยอมต่อการโอนบางส่วนนั้นก่อน หากธนาคารได้ให้ความยินยอมแล้ว ผู้เขียน เห็นว่าการโอนเพียงบางส่วนย่อมมีผลผูกพันธนาคารได้ เพราะถือว่าได้ยินยอมผูกพันตนเองที่จะ รับภาระในการต่อสู้คดีต่างศาลกันในมูลหนี้รายเดี๋ยวกัน

(2) กฎหมายพิเศษควรมีบทบัญญัติในทำนองเดียวกับมาตรา 5-116 (2) ของ U.C.C. ของสหรัฐอเมริกาที่บัญญัติให้ผู้รับประโยชน์จะต้องส่งมอบเลตเตอร์ออฟเครดิตหรือหนังสือแจ้งการ เปิดเครดิตให้แก่ผู้รับโอน มิฉะนั้น การโอนจะไม่มีผลบังคับได้ และผู้รับโอนจะต้องแสดงเลตเตอร์ ออฟเครดิต หรือหนังสือแจ้งการเปิดเครดิตนั้นต่อธนาคารด้วย จึงจะมีสิทธิขอรับเงินจากธนาคารได้

บทบัญญัติเช่นนี้ จะช่วยป้องกันการฉ้อฉลของผู้รับประโยชน์ในการโอนสิทธิที่จะได้รับเงิน ตามเครดิตให้แก่ผู้รับโอนต่างราย และจะทำให้ผู้รับโอนสามารถตรวจสอบได้ว่าผู้รับประโยชน์โอน สิทธิดังกล่าวให้แก่บุคคลอื่นไปก่อนหน้านั้นแล้วหรือยัง นอกจากนี้ บทบัญญัติเช่นนี้ยังช่วยป้องกันมิให้ ธนาคารหลงลืมและทำการจ่ายเงินให้แก่ผู้รับประโยชน์ ทั้ง ๆ ที่ผู้รับประโยชน์ได้โอนสิทธิที่จะได้

รับเงินดังกล่าวให้แก่ผู้รับโอนไปแล้ว

ส่วนแบบของการโอนและข้อต่อสู้ที่ธนาคารอาจยกขึ้นยื่นต่อผู้รับโอนนั้น บทบัญญัติของ
ป.พ.พ. ในเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องสามารถปรับใช้ได้อย่างเพียงพออยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้อง
บัญญัติไว้ในกฎหมายพิเศษให้ซ้ำซ้อนอีก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย